МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
обов'язкового освітнього компонента

Теорія і методологія географічної науки
(назва освітнього компонента)

рівень вищої освіти бакалавр
спеціальність 106 Географія.....
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійна програма Географія
(назва освітньо-професійної програми)

Луцьк – 2023

Силабус обов'язкового освітнього компонента "Теорія і методологія географічної науки" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *10 Природничі науки*, спеціальності *106 Географія,* освітньо-професійної програми *Географія.*

Розробник: Чижевська Л. Т., доцент кафедри фізичної географії, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії
(ПІП, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми: Міщенко О. В.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної географії

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри: есюк В. О.

© Чижевська Л. Т., 2023

I. Опис освітнього компонента

<table>
<tr><th>Найменування показників</th><th>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень</th><th>Характеристика освітнього компонента</th></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td><td rowspan="8">Галузь знань:
10 Природничі науки
Спеціальність:
106 Географія
Освітньо-професійна програма Географія
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</td><td>обов’язковий</td></tr>
<tr><td rowspan="7">Кількість годин/кредитів 120/4

ІНДЗ є:</td><td>Рік навчання – 3</td></tr>
<tr><td>Семестр – 5</td></tr>
<tr><td>Лекції – 28 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні (семінари) – 26 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота – 58 год.</td></tr>
<tr><td>Консультації – 8 год.</td></tr>
<tr><td>Форма контролю: іспит</td></tr>
<tr><td>Мова навчання</td><td></td><td>українська</td></tr>
</table>

II. Інформація про викладача

Викладач	Чижевська Лариса Тарасівна
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Чижевська_Лариса_Тарасівна
Телефон	+380505164023
e-mail	chyzevska.larisa@vnu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години щосереди 15:00-16:25, аудиторія С-618

III. Опис освітнього компонента

Анотація курсу

Освітній компонент «Теорія і методологія географічної науки» сприяє підготовці бакалавра за освітньо-професійною програмою Географія спеціальності 106 Географія галузі знань 10 Природничі науки. Теорія і методологія географічної науки є складовою новітньої географії, належить до переліку нормативних освітніх компонентів, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на формування у здобувачів компетентностей щодо теоретико-методологічних засад розвитку географічної науки, розуміння

реального стану географічної оболонки загалом та її окремих компонентів, усіх можливих шляхів їх дослідження.

Географія, будучи наукою, що перебуває у безперервному розвитку, з безліччю міжпредметних зв'язків, використовує теорію та методологію різних структурних рівнів, від філософської до конкретнонаукової, запозичає методи з різних галузей наук. Водночас, географія, формує власні специфічні підходи, що використовуються для дослідження проблем у географічній оболонці. Існує безліч прикладів застосування географічних підходів в інших сферах науки та виробництва.

Сучасна географія розвивається на матеріалістичних засадах, спираючись на діалектичні погляди про існування руху, розвитку, змін. Серед теоретичних підходів та методів, що застосовуються в географії багато традиційних, добре відомих та перевірених практикою. Географічна наука повсякчас збагачується новими сучасними теоріями та методологією дослідження, які перебувають на стадії розробки, перевірки та вдосконалення. Завдяки використанню новітніх підходів дослідження географія отримала можливість досліджувати такі об'єкти, процеси та явища, що є прихованими, недосяжними для безпосереднього вивчення. Саме розширюючи можливості географічної теорії та методології дослідження людина навчилась моделювати й прогнозувати стан компонентів довкілля, передбачати напрямки розвитку різних процесів.

Вивчення різнопланових географічних дисциплін здобувачами передбачає володіння відповідною теорією та методологією дослідження. Компетентності, здобуті на початкових етапах вивчення географії повинні допомогти у подальшому навчанні та майбутній професійній діяльності. З огляду на це ОК "Теорія та методологія географічної науки" є актуальним і заслуговує на особливе відношення з боку студентської молоді.

Пререквізити

- загальне землезнавство (здатність розуміти походження, будову й склад планети, особливості географічної оболонки Землі та її сфер, просторову диференціацію природних умов, суть природної географічної зональності і висотної поясності, співвідношення суходолу й океану, циркуляцію атмосфери та ін.);
- ландшафтознавство (здатність застосовувати знання про зональні одиниці комплексного районування, розвиток, функціонування і поширення ландшафтів, взаємозв'язок і взаємозалежність природних компонентів ландшафту, аналізувати закономірності просторово-часових змін природних комплексів під впливом природних і антропогенних чинників);
- математика (здатність аналізувати математичні залежності, проводити математичні розрахунки щодо кількісних і якісних показників стану тіл, прояву явищ та процесів у географічній оболонці);
- філософія (розуміння особливостей світобудови, сутності діалектичного та метафізичного світогляду, особливостей процесу пізнання, історії розвитку наукового пізнання, змісту філософських учень (детермінізму, релятивізму, нігілізму, енвайроменталізму та ін.);

- картографія (здатність застосовувати знання про карту, класифікацію карт, картографічні проєкції, особливості генералізації інформації, способи зображення явищ та процесів на карті, масштаб, роль легенди карти);
- геологія (здатність застосовувати знання про походження, будову та склад планети, геологічне середовище й геологічні процеси, геохронологію, тектонічні структури, основні геологічні явища та процеси з точки зору формування певних видів мінеральних ресурсів);
- геохімії (здатність застосовувати знання про хімічний склад земної кори, кларки хімічних елементів, роль макро- та мікроелементів, геохімічні райони та провінції з точки зору природокористування);
- історія (здатність застосовувати знання про розвиток природи й людського суспільства, основні етапи становлення процесу природокористування);
- геоморфологія (здатність застосовувати знання про морфологічну будову планети як передумову формування певних видів природних ресурсів);
- метеорології і кліматології (здатність застосовувати знання про метеорологічні чинники та кліматичні параметри в аспекті формування певних кліматичних умов та ресурсів конкретної території з врахуванням перспектив їх подальшого використання);
- гідрологія (здатність застосовувати знання про гідросферу, роль води як природного ресурсу, види водних об'єктів, водний режим територій, їх гідрографічні особливості, напрямки водокористування);
- грунтознавство (здатність застосовувати знання про грунтові особливості території, властивості грунтового покриву з точки зору формування земельних ресурсів, їх якості та перспектив використання);
- біологія (здатність застосовувати знання про походження органічного світу, його еволюцію, сутність біосфери, властивості й функції живої речовини, системність живих організмів та їх угруповань, аналізувати взаємозв'язки живих істот між собою та з оточуючою їх неживою природою, виявляти сучасні загрози біорізноманіттю);
- екологія (формування уявлень про вплив процесу природокористування на компоненти довкілля і людство, розуміння реального стану довкілля, набуття здатності аналізувати стан природних систем й віднаходити шляхи для їх оптимізації);
- географічний моніторинг (здатність застосовувати знання про роль та методологічні особливості здійснення моніторингу, зокрема, природних ресурсів, сутність нормування прояву явищ та процесів, стану тіл та об'єктів у середовищі, застосування ключових нормативів у ході проведення досліджень природних ресурсів території);
- географічне моделювання і прогнозування (здатність застосовувати знання про моделювання як засіб прогнозування, властивості елементарних математичних функцій, основні поняття математичної

статистики і теорії ймовірності та їх застосування, форми представлення та вимоги до математичного моделювання явищ і процесів, алгоритм побудови моделей, складні природно-господарські системи та особливості їх формалізації, принципи картографічного моделювання процесу природокористування).

Постреквізити

Фізична географія України, фізична географія материків і океанів, регіональна економічна і соціальна географія, економічна та соціальна географія України, основи раціонального природокористування та охорони природи, географія промисловості, історична географія, екологічна безпека, теорія сталого розвитку, конструктивна географія, методологія та організація наукових досліджень в галузі.

Загалом, володіння прийомами та навичками, здобутими в ході вивчення даного ОК допоможе у подальшому навчанні та майбутній професійній діяльності. З огляду на це освітній компонент "Теорія і методологія географічної науки" є актуальним і потребує на особливе ставлення з боку студентської молоді.

Мета і завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента - формування системи знань про теорію та методологію, що використовуються в ході географічних досліджень, їх значення для вирішення існуючих у географічній оболонці проблем, роль географії в системі сучасних наук.

Основними **завданнями** освітнього компонента є:

-вивчення теоретико-методологічних аспектів теорії та методології географічних досліджень;

-формування уявлень про структуру науки, основні парадигми, теорії, вчення, концепції;

-оволодіння сутністю класифікації методів дослідження, змістом філософських та загальнонаукових методів, що допомагають здійснювати географічні дослідження, конкретнонаукової (географічної) методології дослідження;

-ознайомлення із традиційними та новітніми підходами щодо вирішення проблем географії;

-оволодіння навичками застосування історичного, порівняльного, системного, екологічного, ландшафтно-екологічного та інших підходів для отримання достовірних результатів географічних досліджень;

-вивчення ієрархічних особливостей взаємопідпорядкованості географічних знань, зокрема, загальнонаукових та загальногеографічних вчень, теорій, концепцій, законів і закономірностей та їх ролі для розвитку географічної науки;

- формування уявлень про унікальність географічного мислення та етапи організації географічних досліджень;

-ознайомлення із джерелами отримання первинної та вторинної

географічної інформації;

-набуття навичок визначення об'єкта і предмета дослідницької діяльності;

-набуття досвіду аналізувати доцільність і можливості використання теорії та методології географічної науки, підбирати підходи та методологію для вирішення конкретних завдань, застосовувати отримані знання на практиці.

Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання здобувачі набудуть таких компетентностей:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.

Загальні

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові

ФК 1. Здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проєктів.

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки.

ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проєктах.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.

ПРН 2. Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.

ПРН 3. Пояснювати особливості організації географічного простору.

ПРН 9. Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ПРН 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.

ПРН 12. Знати та вміти застосовувати на практиці методичний інструментарій географічної науки.

IV. Структура освітнього компонента

Тема	Кількість годин					
	Усього	Лек.	Практ. (Семін.)	Конс.	Сам. роб.	Форма контро-лю*/ Бали
Змістовий модуль І. Теоретичні засади географічних досліджень						
Тема 1. Основні положення теорії та методології науки. Історія та філософія науки.	6	2	-	-	4	ДС, ІНДЗ/4
Тема 2. Структура сучасної географічної методології**.** Загальнонаукові методологічні підходи та їх використання в ході географічних досліджень.	9	2	2	1	4	ДС/2
Тема 3. Сучасна класифікація методів дослідження в географії.	9	2	2	1	4	ДС/2
Тема 4. Роль системного підходу в географічному дослідженні.	8	2	2	-	4	ДС, ІНДЗ/2
Тема 5. Становлення та напрямки використання екологічної парадигми в географії.	8	2	2	-	4	ДС, ІНДЗ/2
Тема 6. Значення ландшафтного аналізу для вирішення географічних проблем.	8	2	2	-	4	ДС, ІНДЗ/4
Модульна контрольна робота № 1						КР/20
Разом за змістовим модулем 1	48	12	10	2	24	36
Змістовий модуль ІІ. Ієрархія знань в географічній науці						
Тема 7. Структура географічної науки**.** Об'єкт та предмет дослідження в географії.	9	2	2	1	4	ДС, ІНДЗ/4
Тема 8. Теоретичний аналіз наукових шкіл географії.	9	2	2	1	4	ДС, РЗ/2
Тема 9. Вчення в географії.	8	2	2	-	4	ДС, РЗ/4
Тема 10. Аналіз основних географічних теорій. Концепції та гіпотези в географії.	8	2	2	-	4	ДС, РЗ/4
Тема 11. Мова географічної науки та особливості фіксації наукових фактів.					4	ДС, ІНДЗ/4

	9	2	2	1		
Модульна контрольна робота № 2						КР/20
Разом за змістовим модулем 2	43	10	10	3	20	38
Змістовий модуль ІІІ. Методологія географічних досліджень						
Тема 12. Методологічні особливості моніторингу компонентів географічної оболонки та нормування якості геосистем.	11	2	2	1	6	ДС/2
Тема 13. Методологія кількісної та якісної оцінки компонентів геосистем.	9	2	2	1	4	ДС/2
Тема 14. Роль методів прогнозування та моделювання в географії.	9	2	2	1	4	ДС ІНДЗ/2
Модульна контрольна робота № 3						КР/20
Разом за змістовим модулем 3	29	6	6	3	14	26
Всього годин	120	28	26	8	58	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка,

V. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійне завдання полягає у виконанні реферату відповідно до поданої нижче тематики. Самостійна робота повинна мати обсяг 15-20 сторінок рукописного тексту на аркушах формату А-4, переплетених або поданих у файловій папці. У роботі мають бути представлені такі структурні частини: титульна сторінка, оформлена за стандартними вимогами, зміст, вступ із обґрунтуванням структури роботи, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки.

При вивченні курсу "Теорія і методологія географічної науки" студентам пропонується самостійно опрацювати такі теми:

№ з/п	Назва теми, зміст роботи	Кількість годин
1	Становлення методології дослідження в сучасній науці. Поняття про методологію наукового дослідження. Особливості традиційної методології. Передумови формування модерністської методології. Постмодерн в науці.	4
2	Застосування загальнонаукової методології. Літературний підхід. Термінологічний підхід. Порівнчльно-історичний підхід. Екологічний підхід.	4
3	Теоретико-методичні принципи системного аналізу. Становлення системного підходу. Системно–структурний аналіз. Системно-функціональний аналіз. Системно-генетичний аналіз.	4
4	Значення географічного мислення.	4

	Внесок М.М. Баранського у географічну науку. Поняття про триєдиність географічного мислення. Географічне мислення за Е.Б. Алаєвим.	
5	Застосування традиційної географічної методології в наукових дослідженнях. Суть хорологічного підходу. Зародження територіального підходу. Застосування комплексного підходу. Класифікація і типологія географічних явищ і процесів. Роль ландшафтного підходу в сучасній науці.	4
6	Особливості застосування історичного підходу в географії. Значення категорії «час» та «простір» в географії, поняття про просторово-часовий підхід. Аналіз методу актуалізму, поняття про «уніформізм». Роль ретроспективного аналізу в географічних дослідженнях.	4
7	Принципи моніторингу геосистем. Поняття про геосистемний моніторинг. Властивості геосистем, їх основні типи. Особливості функціонування установ та організацій, що здійснюють моніторинг геосистем.	4
8	Принципи організації наукових досліджень в географії. Поняття про наукове дослідження. Роль підготовчого етапу в науці. Форми польових досліджень в географії. Організація камеральних робіт.	4
9	Загальнонаукові вчення та їх використання в географії. Характеристика загальнонаукових учень, їх роль у науці. Особливості вчення про еволюцію. Значення вчення про біосферу та ноосферу. Сучасне розуміння вчення про природокористування.	6
10	Роль географічних теорій. Класифікація теорій та їх місце і ієрархічній системі наукових знань. Поняття про географічний детермінізм. Роль теорії сталого розвитку.	4
11	Концепції в географії. Концепції в ієрархічній системі наукових знань. Концепція геомоніторигу. Поняття про географічні ризики.	4
12.	Методологія кількісної та якісної оцінки явищ та процесів в географії. Особливості кількісної оцінки. Переваги в застосуванні якісної оцінки. Принципи ранжування. Поняття про кількісне та якісне порівняння.	4
13.	Застосування прогнозування в географії. Поняття про прогноз, його мету і завдання. Види прогнозів. Поняття про достовірність та похибку прогнозів.	4
14	Аналіз географічних законів та закономірностей. Місце законів та закономірностей у системі географічних знань.	4

	Відмінність між законами та закономірностями. Основні закони і закономірності в географії.	
	Разом	58

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

VI. Методи та форми оцінювання

Методи: лекції, практичні (семінарські) заняття, методи проблемного навчання, частково-пошукові, дослідницькі, вербальні, ілюстративно-демонстраційні, прикладні, інтерактивні; самостійна робота студентів (аудиторна, позааудиторна), консультації.

Форми оцінювання: усне опитування (індивідуальне, фронтальне). Оцінка участі у дискусії за питаннями для обговорення. Перевірка виконання завдань практичних робіт (індивідуальних, кооперовано-групових) та завдань для самостійного опрацювання. Тестування, модульна контрольна робота, екзамен.

VII. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахуванння, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та контрольного опитування. У будь-якому випадку студенти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Складання модулів відбувається лише раз, відповідно до встановленого терміну, оскільки є можливість отримати бали на іспиті.

Основні платформи для комунікації викладача зі здобувачами освіти:

– Moodle (новинний форум, система приватних повідомлень, коментарі до завдань).

– Індивідуальна консультація може бути надана здобувачу освіти в аудиторії (згідно розкладу консультацій), в телефонному режимі, у формі відповіді на письмовий запит, надісланий на електронну пошту викладача.

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсахщо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

VIII. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність з освітнього компонента, становить 40 балів. При цьому враховуються присутність на заняттях та активність студента під час занять; вимоги академічної доброчесності; своєчасність виконання завдання.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Якщо підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК (навчальної дисципліни). У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

На екзамен виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв’язання практичних задач.

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Шкала оцінювання

Переведення оцінок, виражених у балах за 100-бальною шкалою, в лінгвістичну шкалу та шкалу ECTS здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	**Лінгвістична оцінка**	**Оцінка за шкалою ECTS**	
		Оцінка	**пояснення**
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання

82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

IX. Орієнтовний перелік питань до екзамену

1. Об’єкт, предмет і завдання курсу.
2. Поняття про метод, методику та методологію дослідження в науці.
3. Наука та наукове пізнання.
4. Структура методології дослідження.
5. Становлення методології наукового дослідження.
6. Загальнонаукові та конкретно наукові підходи в географії.
7. Класифікація методів дослідження.
8. Характеристика зальних та спеціальних методів дослідження.
9. Основні етапи географічних досліджень.
10. Наскрізні напрямки дослідження в географії.
11. Структура географічної науки.
12. Ієрархія географічних знань.
13. Об’єкт дослідження у фізичній географії.
14. Становлення системного підходу в науці.
15. Принципи здійснення системного аналізу.
16. Географічні системи.
17. Понятійно-термінологічні проблеми географії.
18. Використання порівняльного підходу в географії.
19. Суть методу аналогії.
20. Значення історичного підходу для географічної науки.
21. Відмінність між уніформізмом та актуалізмом.
22. Методи історичного підходу.
23. Вплив екологічного підходу на розвиок сучасної географії.
24. Напрямки екологічного підходу.
25. Геоекологічний підхід та геоекологія.
26. Застосування ландшафтного підходу в географії.
27. Традиційна географічна методологія.
28. Поняття про географічне мислення.
29. Суть хорологічного підходу.
30. Значення територіального підходу.
31. Класифікація та типологія в географії.
32. Комплексний підхід в географії.

33.Проблемний підхід в географії.
34.Загальнонаукові вчення в географії.
35.Глобальна роль вчення про біосферу і ноосферу.
36.Загальногеографічні вчення в географії.
37.Вчення про геоекологію та геосистеми.
38.Значення вчення про конструктивну географію.
39.Вчення фізичної географії.
40.Вчення про географічну оболонку.
41.Вчення економічної і соціальної географії.
42.Вчення картографії та суміжних з географією наук.
43.Загальнонаукові теорії в географії.
44.Загальногеографічні теорії в географії.
45.Теорія сталого розвитку.
46.Теорії фізичної географії.
47.Теорії економічної і соціальної географії.
48.Теорії картографії та суміжних з географією наук.
49.Концепції в географічній науці.
50.Концепції географічного моніторингу.
51.Поняття про гіпотези та їх роль в розвитку географії.
52.Аналіз основних географічних гіпотез.
53.Використання прогнозування в географії.
54.Загальні принципи методу моделювання.
55.Методологія моделювання.
56.Властивості моделей.
57.Види моделювання.
58.Використання просторово-часового підходу в географії.
59.Властивості категорій час і простір.
60.Глобальні наукові революції.
61.Теоретичні основи розвитку економічної і соціальної географії.
62.Наукові здобутки М. М. Баранського.
63.Наукові здобутки М.М. Колосовського.
64.Наукові здобутки Докучаєва В.В.
65.Наукові здобутки Сочави В.Б.
66.Наукові здобутки Преображенського В.В.
67.Наукові здобутки Берга Л.С.
68.Наукові здобутки Григорьєва А.О.
69.Наукові здобутки Будико М.І.
70.Наукові здобутки Ісаченко А.Г.
71.Наукові здобутки Саушкіна Ю.Г.
72.Наукові здобутки Вернадського В.І.
73.Проблеми і перспективи сучасної географії.
74.Наукові школи в Україні.
75.Глобальні проблеми людства.

X. Рекомендована література та Інтернет-ресурси

Методичне забезпечення курсу

1. Чижевська Л. Т. Теорія і методологія географічної науки: силабус нормативної навчальної дисципліни (рівня вищої освіти бакалавр (2023), галузі знань 10 Природничі науки¸ спеціальності 106 Географія, освітньо-професійної програми Географія, 3 рік навчання, 5 семестр, д.ф.н.), Луцьк [б.в.], 2023. 17 с.
2. Чижевська Л. Т. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу «Теорія і методологія географічної науки». Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2021. 59 с.

Основна література

1. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2019. 344 с.
2. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібн. для самостійної роботи студентів. Частина 1. Семінарські заняття. Тести. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2019. 122 с.
3. Влах М. Р. Теорія і методологія географічної науки : навч. посібн. для самостійної роботи студентів. Частина 2. Допоміжні навчальні матеріали. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2019. 138 с.
4. Жупанський Я. І. Словник термінів і понять з географії. Чернівці: Технодрук, 2006. 192 с.
5. Капітан Н. М. Методика та методологія наукових досліджень. Луцьк: РВВ «Вежа», 2006. 36 с.
6. Ковальчук П. І. Моделювання і прогнозування стану навколишнього середовища. Київ: Либідь, 2003. 208 с.
7. Круль В. П. Історія та методологія географічної науки: конспект лекцій. Чернівці: Рута, 2000. 84 с.
8. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
9. Мороз С. А. Методологія географічної науки : навч. посібник. Київ: Заповіт, 1997. 333 с.
10. Наука і цінність людського буття : колективна монографія / [за заг. ред. проф. В. П. Мельника]. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 452 с.
11. Нємець К. А. Теорія і методологія географічної науки : методи просторового аналізу : навч.-метод. Посібник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 172 с.
12. Пащенко В. М. Методологія та методи наукових досліджень : підручник. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011. 256 с.
13. Петрук В. Г. Основи науково-дослідницької роботи: Навч. Посібник для студентів за спец. «Екологія та охорона навколишнього середовища». Вінниця: «Універсум - Вінниця», 2005. 144 с.
14. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. Одеса: Астропринт, 2005. 631 с.

Додаткова література

1. Багров М. В. Землезнавство. Підручник. Київ: Либідь, 2000. 464 с.
2. Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія / [упор. та авт. біогр. статей проф. О. Шаблій]. Львів: Видав. центр ЛНУ імені І. Франка, 2007. 1008 с.
3. Фаренік С. А. Логіка і методологія наукового дослідження. Науково-методичний посібник. Київ: Вища школа, 2000. 217 с.
4. Філіпенко А. С. Основи наукової діяльності. Київ: Академвидав, 2004. 208 с.
5. Чижевська Л. Т. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: колективна монографія. / за ред. В. О. Фесюка. Київ: ТОВ «Підприємство «Ві Ен Ей», 2016. 316 с.
6. Чижевська Л. Т. Методика геоекологічної оцінки Шацького району//*Природа Західного Полісся та прилеглих територій:* зб. наук. пр. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2017. № 14. С. 38-42.
7. Чижевська Л. Т. Теорія і методика визначення якості поверхневих вод у Волинській області//*Природа Західного Полісся та прилеглих територій:* зб. наук. пр. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2018. № 15. С. 69-74.
8. Чижевська Л. Т. Геоекологічний аналіз водогосподарського комплексу міста Вараш Рівненської області//*Природа Західного Полісся та прилеглих територій*: зб. наук. пр. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Луцьк, 2019. № 16. С. 50–54.
9. Шаблій О. Суспільна географія: у чотирьох кн. [Вибрані твори]. Кн. перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 814 с.; Кн. друга. Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 706 с.; Кн. третя. Проблеми теоретичних досліджень, геогуманістики, географічної освіти. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 562 с.; Кн. четверта. У пошуках істини. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 838 с.
10. Шейко В. М., Кушнаренко Н. Н. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Киіів: Знання-Прес, 2003. 295 с.

Інтернет-ресурси, законодавчі акти та нормативні документи

1. Методична спілка України. URL: www.mgtdi.com.ua.
2. Державна статистична адміністрація України URL: www.nto.org.ua. Децентралізація влади. URL: https//decentralization.gov.ua/region/item/
3. Всесвітня екологічна організація URL: www.world-ecol.org/ruso/.
4. Swiss Federal Statistical Office [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.statistik.admin.ch/eindex.htm.
5. Журнал «Зелений світ» URL: www.green-world.com.ua.
6. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/
7. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: https://mepr.gov.ua/

8. Спілка сприяння сталому розвитку Україні URL: www.wgtdi.com.ua.
9. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/
10.Урядовий портал. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/